

DEBATTARTIKEL 25 maj

I dagarna, 50 år efter FN:s allra första miljömöte, är Sverige återigen med och arrangerar en internationell miljökonferens, Stockholm+50. Då, på 1960/70-talet, var det försurningen och DDT och andra miljögifter, som dominerade den svenska debatten. Effekterna i naturen var dramatiska. Fiskarna kvävdes i vattendragen och skalen på havsörnarnas ägg blev så tunna att fostren dog. Politikerna tog sig samman till slut och lagstiftade mot utsläppen, mycket tack vare folkrörelserna som väckte opinion. Sedan dess har rovfåglarna förökats igen och regnet som faller är inte lika surt.

Nu är det klimatkrisen och den hotade biologiska mångfalden som står i fokus för debatten. Glaciärer smälter, liksom isen vid polerna. Havsnivån stiger och extremt väder blir allt vanligare och allt extremare. I spåren följer skogsbränder, torka och översvämningar, svält, sjukdomar och konflikter. Detta sker framför våra ögon, i denna stund. Samtidigt ser vi arter utrotas så snabbt att forskarna pratar om ett sjätte massutdöende på jorden, denna gång orsakat av människan.

Fortsätter vi att exploatera och förgifta naturen och släppa ut växthusgaser i samma takt som nu, väntar en framtid, där det är brist på dricksvatten och mat, där ekosystem har kollapsat och där stora delar av jorden har blivit obeboelig för människor. Detta är något som forskarna varnat för under en längre tid. Men av någon anledning verkar dessa skrämmande scenarier inte riktigt bita på våra politiker.

Miljökonferensen 1972 blev en viktig upptakt för andra möten där länderna slöt globala överenskommelser om miljön, som till exempel Parisavtalet. I och med konferensen Stockholm+50 uppmanar vi politiker och andra makthavare att ta det här tillfället i akt och faktiskt börja agera. Erkänn allvaret i det nödläge vi befinner oss i och ta ansvar.

Efter den senaste uppföljningen av de svenska miljömålen konstaterar Naturvårdsverket att takten i miljöarbetet måste öka om målen ska nås till år 2030. För vissa mål, som bevarandet av biologisk mångfald, går utvecklingen till och med bakåt. Än värre – trots Sveriges självbild av att vara ledande är våra mål långt ifrån tillräckliga.

Här följer en nationell att-göra-lista för svenska politiker som vill bedriva en verkningsfull miljöpolitik:

- Uppfyll samtliga nuvarande nationella miljömål och starta omedelbart en process för att skärpa dem i linje med global rättvisa och vad som behöver åstadkommas för att nå de globala miljömålen.
- Skärp miljö- och hållbarhetskraven i offentlig upphandling.

Det finns inga genvägar. Utsläppen av koldioxid måste minska drastiskt för att begränsa uppvärmningen till 1,5 grader. Rika välfärdsländer som Sverige har ett ansvar för att gå före och visa att det är möjligt.

- Förbjud användning av fossila bränslen

- Stoppa alla offentliga subventioner till och investeringar i prospektering, produktion och användning av kol, olja och gas.
- Skärp lagstiftningen så att finansbranschen, banker och pensionsfonder inte längre kan investera i fossila bränslen.

Att skapa en nationell koldioxidbudget är pedagogiskt viktigt. Precis som med en ekonomisk budget, där man tittar på inkomster och utgifter, så måste vi titta på vilket utrymme vi har inom koldioxidbudgeten, innan vi gått över trösklar utan återvändo. Politiker blir då tvungna att tydliggöra hur de vill utnyttja den ytterst begränsade mängd koldioxid som budgeten tillåter.

- Skärp klimatmålen utifrån en nationell koldioxidbudget där samtliga utsläpp av koldioxid redovisas, även de från bioenergi, utrikestransporter och vår konsumtion och som baseras på globala rättvisepprinciper med kraftfullt ökat stöd till omställning i fattigare länder.

Av jordens uppskattningsvis 8 miljoner arter riskerar 1 miljon att utrotas i närtid. Bara i Sverige räknades 2249 arter som hotade 2020. Det är en tragedi för den biologiska mångfalden i sig men medför också rubbningar i ekosystem som kan riskera mänsklighetens överlevnad. Att arterna hotas beror till stor del på att deras livsrum skövlas, på bekämpningsmedel och på klimatförändringarna.

- Implementera EU:s strategi för biologisk mångfald, som innebär att 30 procent av Europas hav och land ska skyddas till 2030, på ett nationellt plan.
- Främja omställning av svenskt fiske, jord- och skogsbruk så att det bedrivs på ett hållbart sätt i linje med de nationella miljömålen.

Kolinlagring i friska ekosystem är vårt närmast stående medel för att suga upp och binda koldioxid från atmosfären och på så vis minska halterna av växthusgaser. Levande, gamla skogar är vitala för den biologiska mångfalden, människors kultur och livsnäring.

- Reformera avtal med Sveaskog och andra offentligt ägda skogsbolag, genom att ställa lägre krav på avkastning och högre krav på hållbarhet och faktisk efterlevnad av miljökraven.
- Fasa ut allt kalhyggesbruk.
- Stärk samernas mänskliga rättigheter och deras rätt till inflytande över utvecklingen inom deras traditionella landområden.
- Se till att effekterna av kolinlagring inte omintetgörs av klimatkompensation. Upptaget av koldioxid i ekosystem får inte rättfärdiga fortsatt fossilbränsleanvändning utan behövs för att minska den skada som redan skett.

Politikerna på 70-talet lyckades inte bara få bukt med flera av de miljöproblem som de hade precis framför näsan. De började dessutom inse att utsläpp av föroreningar inte stoppas av nationsgränser. I dag är det en väletablerad sanning att miljöfrågorna är globala. De kräver

internationella överenskommelser och rättvisa länderna emellan. Men de kräver också att varje enskilt land tar ansvar för sin egen nationella miljöpolitik. För en långsiktig rättvis omställning, både i Sverige och internationellt måste politiken gå i bräschen för reformer som långsiktigt säkrar människors uppehälle och välfärd. Vi måste styra bort från en ohållbar produktion och konsumtion och skapa ett samhällssystem som skapar ökad livskvalitet, välstånd och resiliens för människor och de livsupprätthållande ekosystemen. Politiker – vad väntar ni på?